
Et eventyr

Materielle	Tid	Alder
A9	95 min	10-12

Nøgleord: LGBT, normer

Indhold

Refleksionsøvelse, hvor eleverne forholder sig til kønsbestemte forventninger og kønsidentitet i et eventyr eller en novelle. De læser først eventyret/novellen og får derefter til opgave i grupper at ændre hovedpersonens køn i historien. Derefter brainstormer de om kønsbestemte forventninger til drenge og piger.

Formål

- At eleverne undersøger de kønsnormer, som findes i eventyr/noveller, og derigennem bliver bevidste om de kønsbestemte forventninger, de selv er blevet mødt med, siden de var små
- At styrke elevernes evne til at analysere, reflektere over og forholde sig til de herskende kønsnormer og fordomme

Fag

Dansk

Trinmål efter 6. klasse

Dansk

- udvikle et nuanceret ord- og begrebsforråd
- argumentere, debattere og informere
- udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i sammenhængende form
- fortolke, perspektivere og forholde sig til tekster og andre udtryksformer ud fra både oplevelse og analyse
- finde og forholde sig til udtryk for værdier i andres udsagn og i tekster og andre udtryksformer

Tidsforbrug

5 minutters introduktion til hjemmearbejde

2 x 45 minutter, afhængig af den valgte form for arbejdet med eventyret/novellen

Materialer

- Et antal eventyr og/eller noveller (udvælges af læreren) svarende til, at grupper à 4-5 elever får hver sin tekst
- En tavle eller whiteboard
- Farvet papir, sakse, aviser og blade, lim, farvede tuschpenne, flip-over papir eller andet større papir til collager

Vejledning

1. Introduktion til hjemmearbejde

Inddel klassen i grupper på 4-5 elever og omdel kopi af det eventyr/den novelle, som de enkelte grupper skal arbejde med. Som hjemmearbejde skal eleverne læse deres tekst grundigt, så de kan genfortælle historien.

2. Genfortælling

Eleverne skal i deres grupper genfortælle deres historier, mens de ændrer hovedpersonens køn. Gør det tydeligt for eleverne, at de *kun* skal ændre hovedpersonens køn, ikke andre figurers. Er hovedpersonen f.eks. en prinsesse bliver fortællingen med en prins i hovedrollen, mens Klods-Hans bliver Klods-Hansine (eller hvordan eleverne nu vælger at navngive deres hovedpersoner).

Afhængig af historiens længde kan dette tage 10 minutter eller over en halv time. Din rolle er at støtte eleverne i de observationer og refleksioner, som opstår undervejs, når kønsnormerne bliver brudt. F.eks. når en historie om kærlighed kommer til at have et homoseksuelt par som hovedpersoner i den nye version. Understreg over for eleverne, at det er sådan, opgaven skal løses.

3. Præsentation af de nye eventyr/noveller

Eleverne skal nu præsentere deres nye historier, og her er flere muligheder (se "Tips til læreren" nedenfor for yderligere inspiration). En enkel version er at spille historien som drama eller lave en collage med billeder fra blade og aviser, evt. suppleret med tegninger.

Grupperne præsenterer deres historier efter tur. Få hver gruppe til efterfølgende at kommentere deres arbejde, f.eks. om de har givet hovedpersonen nyt navn eller andre nye egenskaber.

4. Diskuter præsentationerne ud fra spørgsmål som

- Hvordan var det at arbejde med eventyret/novellen? Var der noget, der var underligt? Eller sjovt?
- Var der noget, der gjorde det svært at ændre hovedpersonens køn?
- Var der noget, eleverne blev overraskede over eller kom til at tænke over under arbejdet? Hvis ja, hvad?
- Hvordan er de "nye" historier forskellige fra originalerne?
- Var der noget, der blev sjovere i de nye historier? Eller mere uhyggeligt? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Er der nogle fællestræk ved de nye historier, der er blevet præsenteret? Hvis ja, hvilke?

Ud over at diskutere elevernes oplevelse af selve arbejdet med historien kan du også spørge ind til deres reaktioner under præsentationerne:

- Hvornår kom de til at grine? Hvad var det sjove? Hvorfor var det sjovt?
- Hvis alle kærlighedsforholdene/ægteskaberne i de nye historier bestod af homoseksuelle par, hvad siger det så indholdet i de originale historier?

Ved at 'vende' kønnet på hovedpersonen om kan eleverne få øje på de kønsnormer, der er på spil i historierne og det samfund, de udspringer af. Gør eleverne opmærksom på, at hvis de nye historier fortæller om nogle bestemte egenskaber hos eller forventninger til henholdsvis piger og drenge, kvinder og mænd, så gør de gamle historier det faktisk også. Så hvis prinserne i de nye historier f.eks. alle sidder passive og længes efter en frier, så siger det noget om de fortællinger og normer, vi er vant til gælder for prinsesser – men ikke nødvendigvis om, hvordan prinsesser eller piger er.

5. Kort brainstorm om kønsnormer

Brainstorm sammen med eleverne ud fra spørgsmål som:

- Hvilke kønsbestemte normer for piger og drenge findes her på skolen? (F.eks. fritidsinteresser, sociale relationer, faglige interesser).
- Hvornår bryder man med de normer? Hvad sker der, når man gør det?
- Kender eleverne til eksempler på mennesker, som har været gode til at bryde med de kønsbestemte normer og haft succes med det?

Forklar eleverne, at de kønsbestemte normer forandrer sig over tid (som diskussionerne om eventyrene måske også har vist). Samtidig spiller de en stor rolle i forhold til, hvad der bliver opfattet som normalt i en given samtid. Mennesker, der bryder med kønsnormerne, kan derfor opleve at blive gjort grin med, kaldt øgenavne, kigget underligt efter, mobbet eller endda voldelige reaktioner fra omgivelserne.

7. Opsamling på øvelsen

Afrund med at stille spørgsmål som:

- Har I lært noget nyt i dag? Hvis ja, hvad?
- Hvad kan fordelene være ved at prøve at leve op til de kønsbestemte forventninger? Hvad kan ulemperne eller begrænsningerne være?
- Hvad kan fordelene være ved at bryde med de kønsbestemte forventninger? Hvad kan ulemperne eller begrænsningerne være?
- Hvad betyder forskellighed blandt mennesker, f.eks. ifht. deres seksuelle orientering, køn og kønsidentitet, etnisk baggrund, religion eller tro, handicap og alder for en gruppe eller et samfund?

Under opsamlingen er det også vigtigt, at eleverne får en forståelse af, at de dominerende forestillinger om "kærlighed" og "lykke", som fremgår i eventyrene eller novellerne, også findes i andre typer medier og genrer. Tv-serier, romaner, popsange, film, børneprogrammer, reklamer m.m. skildrer nogle idealer for lykke og kærlighed. Og det er nogle idealer, der bygger på bestemte normer for køn: Det handler oftest om maskuline mænd og feminine kvinder, der søger og udlever heteroseksuel (og monogam) kærlighed.

Tip til læreren

Når eleverne skal præsentere deres nye historier kan du evt. lade dem bruge forskellige medier afhængig af faciliteterne på skolen. Hvis der er mulighed for det, kan de f.eks. lave en video, en rap eller et radiostykke.

I stedet for at lade eleverne læse eventyr/noveller som hjemmearbejde kan I også læse dem højt i klassen.

Vær opmærksom på:

Hvis eleverne vælger at spille deres historie som drama, er det vigtigt, at fokus ikke kun bliver på det komiske eller teatraliske. Hjælp dem til at tage alvorligt, at der opstår interessante dynamikker i situationen, når I rykker ved kønsnormerne.

Anbefalinger

Det anbefales at arbejde med "Grundregler", før I laver denne øvelse i klassen.

For supplerende materiale om familie og familieformer i relation til normer og ligebehandling, se øvelsen "Hvad er en familie?". Her skal eleverne undersøge forskellige familieformer og derigennem øge deres forståelse og analytiske evne i forhold til begrebet 'familie' og opvækst i forskellige rammer.

Hvis du vil arbejde mere med identitet og spørgsmål om at "passe ind", kan du bruge "At være sig selv" om samfundsnormernes betydning for, hvordan vi agerer og opfatter os selv og andre. Eleverne vokser op i et samfund, hvor normerne for adfærd i høj grad er defineret ud fra idéen om, at der er to forskellige køn. Gennem at arbejde med stereotyper og blive bevidste om fordomme, får eleverne styrket evnen til at analysere og reflektere over disse, og til at handle med respekt for forskellighed.

For supplerende materiale om normer og mobning, se "Den hemmelige identitet": En øvelse, der undersøger identitet og identitetsudtryk, hvor eleverne skal forestille sig, hvordan det ville være for dem ikke at kunne udtrykke en del af deres identitet.

Kilder

Dette materiale er delvist inspireret af "Någonstans går gränsen - Ett metodmaterial för lärare om hur man kan arbeta med normer i klassrummet" af Gunilla Edemo og Joakim Rindå, RFSL Stockholm, 2004.